

Merknadsskjema – planoppstart

Plannavn	Bybanen fra sentrum til Åsane, delstrekning 1, Tunellalternativet
Arealplan-ID	65800000
Saksnummer	202008748
Utarbeidet av	Kirsti Arnesen
Sist revidert	30.09.21
Varsler om innsigelse	Forsvarsbygg og Vestland fylkeskommune

Nr	DST	Private merknader	Hovedpunkt i merknad/ uttalelse
	Dok.nr.		
1	2	Arne Smedsvig Stølesmauet 1 5003 BERGEN	Har boret energibrønn 115 meter dybde. Varsler at senket grunnvann vil medføre erstatningsansvar
2	8	Harald Herman Van Rees Rotler	Mener det er vanskelig å orientere seg på kartet uten gatenavn.
3	19	Signe Nymann Eriksen	Ønsker ikke tunell under Fjellgaten og stopp ved Fløibanen. Peker på at det er krevende nok å bo i sentrum for barnefamilier. Frykter omveier og ulemper i anleggsfasen. Er redd Christi Krybbe skole vil måtte stenge i anleggsfasen. Er bekymret for støy og rystelser fra bane i drift. Er videre urolig for boligprisene og omsettbareheten på eiendommen dersom rystelser er merkbare ved enhver passering av banen. Er bekymret for livskvalitet for barnefamilier ved Skansen dersom tunnelalternativ velges.
4	10	Tomas Notes	Eier Steinkjellerbakken 6a og er bekymret for skader på bygningen på grunn av senket grunnvann, sprengning og redusert livskvalitet i anleggsfasen samt støy i senere driftsfase. Reiser flg. spørsmål: - finnes det en kompensasjonsplan? - kan tunnelen løpe omtrent 50 meter nord - med stopp i den nye parkeringsplassen Skansendammen park og deretter under den brede gata Tordenskjoldsgate? Det er mer avstand til de gamle husene. - på hvilken dybde skal tunnelen passere under Steinkjellerbakken? - når kan arbeidet begynne?
5	22	Vidar Sætre Åstveitveien 3 5106 ØVRE ERVIK	Peker på at dersom alternativ b) velges, må traselengden mellom Peter Motzfeldts gate og Nedre Fløibanestasjon minimeres. Dersom b) velges, foreslås løsning med to enkeltsporede sekkestasjoner foran Gulating framfor ny holdeplass i Kaigaten ved sørenden av Lille Lungegårdsvannet som skal erstatte Nonneseter holdeplass. Mener Nonneseter er en viktig holdeplass fordi den gir god overgang til tog. Mener dette vil redusere behovet for å rive Kaigaten 4.
6	21	Wilhelmineborg borettslag og Borettslaget Amalie Skramsvei 35-37	Mener trase gjennom Sandviken bør diskuteres på nytt. Mener det er behov for å utrede dagløsning i Sjøgaten og at det må lages reguleringsplan parallelt med reguleringsplanen for reguleringsplanen for traseen til Sandviken kirke slik som for tunnelalternativet. Det blir stadig flere boliger langs sjøen og NLA flytter vekk fra Amalie Skrams vei. Videre peker borettslagene på at det kan spares en milliard kroner på dagløsningen, Man får utbedret vann og kloakkledninger i Sjøgaten dersom man velger dagløsning.

7	12	Fløibanen	Ber om mer informasjon rundt tiltenkt Underjordisk holdeplass avmerket på Vetrilidsallmenningen. Hvor eksakt er denne tegnet inn, hvordan tenker en styre strøm av mennesker og hvordan er dette planlagt ift Fløibanen sin tunell via Proms gt og Fløibanen sin trase.
8	17	Egill Danielsens stiftelse	Eier Nygaten 8 og 9. Bygningene leies ut til skoler med 700 elever. Ber om at sprengninger og andre støyende arbeider gjøres utenfor tidsrommet 0830-1530 på skoledager.
9	23 og 24	Bryggens Venner Bredsgården, Bryggen 5003 BERGEN	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mener det er viktig at utskiping av tunnelmasse bør skje via «jernbanetunnelen». Dette må sikret mht planområdet også med en utskipingskorridor ved Bontelabo. 2. Ber om at områder som er aktuelle i en tunnelløsning omfattes av planområdet.
10	25	LUKS Prinsensgt 1 0152 OSLO	Vareleveringslommer må etableres innenfor sykkelfelt. Vareleverandører trenger 20 m lasteplass pr kvartal. Bransjestandard for varetransport må vektlegges. Minner om at arbeidstilsynets regler om at avstand mellom varemottak og plassering ikke må overstige 50 m. Minner også om betydningen av arbeidsplassforskriften.
11		Birgit Haugen Pihl og Tor Ove Kolltveit	Mener tunnel må sprenges fra undersiden og vil ødelegge bomiljø med store inngrep og støy. Mener tunnelalternativet vil forringe verdien av deres bolig i Bispenggaten.
33	51	Mia Øvregaten AS	Planlegger å starte ny regulering av gnr 167 bnr 1545/ 1724. Ønsker dialog om potensielle konsekvenser for sin eiendom.
		Offentlige merknader	
12	29	Riksantikvaren	<ol style="list-style-type: none"> 1. Riksantikvaren forstår at Bybanen er viktig for Bergen, men peker på at det må tas tilstrekkelig hensyn til de nasjonale og internasjonale kulturminneverdiene. 2. Riksantikvaren mener det er svært positivt at det vurderes tunnelalternativ, men peker på at en tunneltrase vil få innvirkning på de organiske kulturlagene i Middelalderbyen Bergen. Kulturlagene er fundament for både fredede og verneverdige bygninger og verneverdige kulturmiljø. På bakgrunn av de komplekse sammenhengene mellom grunnvann og arkeologiske kulturlag, vil tunnelløsningen også innebære krav om avbøtende tiltak, tetting og overvåkning på linje med krav til dagløsning. 3. Riksantikvaren minner videre om krav til KUVA / HIA (Konsekvensutgreiing for verdsarv/ Heritage Impact Assessment). Videre peker riksantikvaren på at dersom det er usikkerhet om et tiltaks virkning på verdensarvverdiene, skal virkningen vurderes som negativ i UNESCO. 4. Riksantikvaren forutsetter likeverdig kunnskapsgrunnlag for skissefasen for dag- og tunnelløsning. 5. Riksantikvaren forutsetter videre at kulturminneforvaltningen blir orientert om prosessen i arbeidet på lik linje som dagalternativet. 6. Riksantikvaren ber om at deres innspill blir innarbeidet i fylkeskommunen sin uttale. Riksantikvaren forutsetter at deres innspill ikke endres ved politisk behandling i fylkeskommunen. Skulle det skje, må saken sendes Riksantikvaren slik at direktoratet kan vurdere å ta over saken som kulturminnemyndighet.
12.1	60	Riksantikvaren etter ytterligere utvidelse av planområdet	Etablering av tilkomsttunnel ved Mariakirken kan innebære fare for utilbørlige skjemming av Mariakirken og inngrep i organiske kulturlag som er automatisk fredte kulturminner.
13	20	Bane NOR SF Postboks 4350 2308 HAMAR	Mener at det er viktig at valg av trase ikke kommer i konflikt med Havnesporet.
14	11	AVINOR Postboks 150	Avinor har ikke merknader til planarbeidet, men minner om luftfartsverket regelverk for luftfartshindre. Dette kommer til anvendelse ved bruk av kraner.

		2061 GARDERMOEN	
15	18	Forsvarsbygg Postboks 405, Sentrum 0103 OSLO	Forsvarsbygg har ikke merknader til utvidet plangrense, men ser at området potensielt kan innbefatte deler av forsvarrets eiendom og interesser. Derfor vil Forsvarsbygg forbeholde seg retten til å inngi innsigelse senere i planprosessen når planen gir et vedre vurderingsgrunnlag. Forsvarsbygg viser også til sine tidligere uttalelser.
16	30	Vestland fylkeskommune	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vestland fylkeskommune må få konklusjonene for skissefasen til politisk behandling før endelig valg av trase for Bybanen blir behandlet i Bystyret. Fylkeskommunen vurderer innsigelse dersom dette prosesskravet ikke følges opp. 2. Fylkeskommunen legger til grunn at dersom traseer eller løsninger endres vesentlig i forhold til KU 2013, må det gjøres nødvendige tilleggsutredninger. 3. Fylkeskommunen peker på at noen forhold har endret seg siden 2013 og at det kan ha betydning for vurdering av løsninger. 4. Fylkeskommune fremhever sentrumsterminalens viktighet og at et vurderingstema er bybanetraseens betydning for sentrumsterminalens funksjon. 5. Fylkeskommunen ber om at alternativ som i KU hadde tunnelpåkugg sør for Statens hus blir utredet og vurdert koblet til Bybanen til Fyllingsdalen. Fylkeskommunen mener dette kan sees på som en variant av A. 6. Fylkeskommunen ber om at kobling av de ulike traseene og vending/ hensetting blir vurderingstema. Hvilke frekvenser traseen kan avvikle og om det vil være behov for tiltak i signalsystemet må sees på. 7. Fylkeskommunen peker også på at dersom utredningen viser at koblinga av traseen i sentrum og Sandviken blir for komplisert og risikabel, må man vurdere å redusere kompleksitet i prosjektet for å sikre gjennomføring. 8. Fylkeskommunen ber om at den totale reisetiden kalkuleres, ikke bare Bybanens kjøretid. 9. Det må ligge systemperspektiv til grunn for de trafikale vurderingene. Trafikksikkerhet og fremkommelighet for alle trafikantgrupper er viktige tema. 10. Begrensninger i tilkomst må tas inn i en fremdriftsplan slik at byggetida for hele anlegget kan belyses. 11. Fylkeskommunen som regional kulturminnemyndighet ser positivt på at tunnelalternativene blir utredet til et nivå der dag og tunnelalternativene er sammenlignbare alternativ. Høringsuttalelsen inneholder liste fra Askeladden over viktige kulturminner konsekvenser bør redegjøres for. 12. For alternativ A, er det behov for metodeskildring for sikring av nærliggende kulturminne i byggefasen. 13. Riksantikvaren er myndighet for freda bygrunn. Fylkeskommunens høringsuttalelse oppsummerer høringsuttalelse fra Riksantikvaren. Se vår oppsummering av Riksantikvarens høringsuttalelse i denne tabellen. 14. Alle inngrep for fredete kulturminner utover normalt vedlikehold, krever dispensasjon etter kulturminnelovens §15a. 15. Dersom noen av tunnelalternativene kan gi uakseptable negative virkninger for nasjonale eller internasjonale kulturminneverdier, vil fylkeskommunen vurdere å fremme innsigelse. 16. Mulige konsekvenser for verdensarvstedet Bryggen og middelalderbyen er særlig viktige. 17. Fylkeskommunen ber om at det er tydelig hva kostnadskalkylene inneholder slik at det blir ryddig sammenligning mellom dag – og tunnelalternativ. Fylkeskommunen ønsker også tall for driftskostnader på de ulike løsningene. Spesielt er det pekt på driftskostnader for underjordiske holdeplasser. 18. Fylkeskommunen ønsker å få vist tilkomst for gående til underjordiske holdeplasser. 19. Grunnforhold, stabilitet i fjell og masser og grunnvannsforhold er sentrale momenter, Utredningen må vise hvordan tunnelanlegget vil påvirke disse i midlertidig og permanent situasjon. 20. Fylkeskommunen mener at utredningsarbeidet må vise hvordan tunnelalternativ kan bidra til å styrke bymiljøet med særlig vekt på universell utforming, arkitektur og estetikk og at Bybanen blir et synlig og integrert identitetsskapende element i bymiljøet.
16.1.	59	Vestland fylkeskommune ved ytterligere utvidelse av planområdet	Fylkeskommunen ber om at planområdet blir ytterligere utvidet med Lodin Leppsgate og Rosenkrantzgaten og blir regulert til bestemmelsesområde for midlertidig bygge- og anleggsområde

17	16	Helsevernetaten, Bergen kommune	Har ikke merknader utover det som ble gitt ved oppstarten i 2018.
18	13	VA – etaten, Bergen kommune	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ønsker samarbeid om VA rammeplan som sendes VA-etaten for uttale og vedlegges planforslaget til 1. gangs behandling. 2. Videre ber VA etaten om at det lages en mer omfattende infrastrukturplan i tillegg. Denne bør omfatte VA ledninger, bosnett, fjernvarme, andre kabler mm. Det må tas hensyn til eksisterende VA anlegg i prosjektering og utførelse. Drift og vedlikehold av VA anlegg skal også hensyntas. 3. Løsning for overvann og flomveger må vurderes og innarbeides i tidlig planfase og følges opp i anleggsfasen. 4. Tiltak for å ivareta naturlig grunnvannsstand i anleggs- og driftsfase må beskrives. 5. VA etaten ber om å bli kontaktet ved oppstart av utarbeidelse av første tilbudsgrunnlag i prosjektet.
19	27	Bymiljøetaten, Bergen kommune	<p>Peker på at tunnelløsning vil flytte aktivitet fra byrom rundt Fisketorget, Sandbrogaten/ Koengen og Kaigaten til underjordiske holdeplasser og tilkomstpunkter. Tunnelalternativet vil kreve en annen kollektivbetjening av Festningsområdet, Skolten, Koengen og Bryggen.</p> <p>Bymiljøetaten forutsetter at kostnader ved opprusting av sentrale byrom langs Torget, Bryggen og tilgrensende tverrgater inngår i kostnadskalkyler og reguleringen uavhengig av trasevalg.</p> <p>Påpeker at store bygningsvolumer og installasjoner for ventilasjon som vil kunne skape store konflikter for eksisterende byrom. Vurderer alternativ A som svært konfliktfyllt for park og byrom ved Lille Lungegårdsvannet og utfordrende i forhold til å skape sykkelforbindelse fra Store Lungegårdsvannet mot sentrum.</p> <p>Bymiljøetaten vurderer B som bedre for sykkel og byrom, men peker på at en holdeplass i Kaigaten betjener sentrum på en lite tilfredsstillende måte.</p> <p>Etaten nevner flg. som viktige vurderingstema:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Konsekvenser for historiske byrom av å etablere underjordiske holdeplasser og ventilasjonstårn herunder konsekvenser som følge av endret bruk og ferdsel i byrommene. 2. Kollektivbetjeningen av området Bryggen – Koengen – Bergenhus – Skolten dersom Bybanen ikke vil betjene området 3. Foreslåtte løsnings konsekvenser for oppfølging av føringer i Sykkelstrategien 4. Ønsker plan for massehåndtering og håndtering av byjord.
20	28	Byantikvaren, Bergen kommune	<ol style="list-style-type: none"> 1. Byantikvaren peker på at en tunnelløsning mellom Kaigaten og Sandviken vil få konsekvenser for kulturmiljøet i Bergens historiske sentrum. Byantikvaren ser potensielt store konflikter med kulturmiljø med nedganger til holdeplasser og ventilasjonssjakter på steder som Vetrliidsallmenningen. Videre er byantikvaren opptatt av påvirkning på fredete kulturlag i Bergen sentrum. Byantikvaren ber om at det utredes grundig også i forhold til verdensarvstedet Bryggen. 2. Byantikvaren påpeker på at det er viktig at man fanger opp og sikrer områder som kan bli indirekte påvirket av tiltaket og at plangrensen vurderes i forhold til dette. 3. Byantikvaren mener det er viktig at forholdet mellom denne planen og eksisterende verneplaner i området blir avklart (Vågen, kaiene, Bryggen og Vågsbunnen) 4. Byantikvaren ønsker at konsulentene som jobber med KUYA/HIA for dagløsningen, holdes informert om prosessen og inkluderes i den grad det er hensiktsmessig i skisefasen. 5. Byantikvaren vil komme med en oppdatert uttalelse når det foreligger skisser for holdeplasser i fjell og der konkrete forslag til innganger og luftetårn er vist.
20.1.	53	Byantikvaren etter ytterligere utvidelse av planområdet	Bekymret for flere 1700 tallsbygg i området og for kulturmiljøet generelt. Også bekymret for oppsluttende verdier til verdensarven
21	26	Bergen brannvesen	Viser til sin tidligere uttalelse og presiserer at brannvesenets veiledning er oppdatert.
22	32	Statens vegvesen	<p>Vegvesenet uttaler seg som forvalter av riksveg og som sektorstyresmakt for vegtransport.</p> <p>Peker på at det er viktig at fremdriftsplanen holdes og at utvidet planområde ikke skaper forsinkelser i prosjektet. Utbygging av hovedsykkelrute må skje parallelt uavhengig av trasevalg. Trafikksikkerhet er viktig – særlig ved tunnelportaler. Planarbeidet må hensynta gå- og sykkelstrategiene og sentrum må være attraktivt for gående og syklende. Viktig med koordinering med andre planer slik som planen som gjelder Rådhuskvartalet. Statens vegvesen deltar i planarbeidet og vil gi sine innspill i prosessen og en formell uttale når planforslag foreligger.</p>